

Н. М. Торчинська,

*канд. філол. наук, доц.,
Хмельницький національний університет
доцент кафедри слов'янської філології*

МОНОЛОГ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Стаття присвячена аналізу наукових розвідок, предметом розгляду яких прямо чи опосередковано став монолог як різновид чужого мовлення у структурі різностильових текстів; основну увагу звернено на дефініції та диференційні ознаки монологу.

Ключові слова: комунікативний акт, чуже мовлення, монолог, дискурс, дефініція.

Сучасна лінгвістика характеризується розвитком значної кількості нових напрямів, де чільне місце посідає теорія мовленнєвих актів, започаткована Дж. Остіном у середині ХХ ст. Мовленнєвий акт – творення конкретного речення в умовах реальної мовленнєвої комунікації [7, с. 55]. Незважаючи на неповторність та оригінальність мовлення кожного індивіда, синтаксична організація усіх висловлювань залишається сталою, базується на низці відпрацьованих форм реалізації, із-поміж яких – монологи, діалоги, пряма й непряма мова, внутрішнє мовлення, цитація тощо. Тому чільне місце в сучасному мовознавстві посідають розвідки, присвячені вивченню специфіки побудови комунікативних актів для впливу на адресата (Ф. С. Бацевич, Г. О. Винокур, О. В. Дзикович, А. П. Загнітко, Ю. В. Косенко, Т. А. Космеда, О. М. Макеєва, С. О. Мусатова, Г. С. Онуфрієнко, Л. В. Прус, О. О. Селіванова та ін.).

Оскільки **об'єктом** нашого зацікавлення є вербалізація чужого мовлення у функціонально-стильових сферах сучасного українського дискурсу, то **предметом** обрано монолог, який має дещо неоднозначне трактування в наукових джерелах. Із **метою** узагальнити лінгвістичний досвід та окреслити перспективу наступних досліджень у галузі репрезентології ми поставили **завдання** проаналізувати праці сучасних науковців, спрямовані на всебічне вивчення природи монологу як мовного явища, з'ясувати основні напрями та результати їхніх досліджень, узагальнити дефініції та виокремити диференційні ознаки монологу.

Щодо трактування поняття 'монолог', то різні енциклопедичні джерела здебільшого сходяться на тому, що це «форма (тип) мовлення, утворена в результаті активної мовленнєвої діяльності, розрахованої на пасивне й опосередковане сприйняття». А оскільки словесна реакція слухача не передбачена, то монолог можна трактувати «як інтраперсональний мовленнєвий акт» [2, с. 239; 13, с. 310; 15, с. 648–649; 18, с. 370]. Термін «монолог» вказує на наявність лише одного автора мовлення і дискурси, що з'являються у процесі індивідуального мовленнєвого процесу [14, с. 12].

Усний і писемний діалог – це абсолютно різні речі, що й підтверджує низка досліджень. Монолог як складну форму мови, розраховану на пасивне сприйняття,

характеризує Л. В. Кардаш, звертаючи увагу на теоретичні аспекти монологічного мовлення, його ознаки, види і функції. Автор робить аналітичний огляд трактування вітчизняними та російськими науковцями лінгвістично-психологічної природи монологу, зокрема характеризує комунікативні, психологічні й лінгвістичні особливості монологу, висвітлює основні комунікативні ситуації його вживання (сферу театрального мистецтва, ораторські виступи, взаємодію з аудиторією на телебаченні і радіо, педагогічну діяльність), акцентує на майже відсутніх відмінностях у розумінні дефініцій [9, с. 54–58].

Л. П. Якубинський трактує монолог як штучне утворення, ілюструючи правильність власної думки життєвими прикладами з наукового середовища, доводить, що в будь-якій ситуації людина прагне до спілкування, до діалогу, щоб висловити власне ставлення до чогось, власне бачення чогось. На думку вченого, немає мовленнєвої взаємодії там, де немає діалогу, де мовець намагається довго говорити на будь-яку тему сам. Все одно на певному етапі мовлення починається втручання інших осіб, перетворюючи монологічність у діалогічність. Те саме можна говорити при примусовому слуханні монологів (збори, ритуал, церемонія) або сприйманні письмового монологу (читання різностильових текстів): через деякий час починається експліцитно-імпліцитна реакція адресата мовлення [20, с. 17–58].

Відсутність однозначного розуміння природи монологу підтверджує і дослідження І. А. Бехти, який зазначає, що «навіть зовнішньо монологічне мовлення є прихованою формою діалогу», а сам літературний твір – це одна з форм діалогу автора-письменника з читачем [3, с. 23].

Комунікативно-прагматичний підхід до аналізу художнього мовлення українських модерністів (В. Домонтовича, М. Йогансена, М. Хвильового) і постмодерністів (Ю. Андруховича, А. Дністрового, С. Жадана, Ю. Іздрика, Л. Дереша, І. Карпи та ін.) з метою визначити типологію мовців в оповідному мовленні та проаналізувати мовні засоби реалізації наративу в художньому дискурсі використала Н. В. Кондратенко. Зокрема, у постмодерністському дискурсі науковець розмежовує два способи репрезентації позицій мовленнєвого суб'єкта – наратора і метаавтора. При характеристиці першого звертає увагу «на монологічне відтворення діалогічної комунікації в особливій формі непрямого мовлення», тобто художній прийом «сказання», відомий із фольклору, який у художньому дискурсі неокласичної парадигми дещо трансформується [10, с. 159].

Визначаючи загальні тенденції розвитку синтаксису художнього мовлення початку ХХІ століття, Н. В. Кондратенко виокремлює «діалогічний монолог» як вияв художнього наративу, що має свої формальні показники вираження, та монологічне мовлення метаавтора, внаслідок чого відбувається розщеплення авторського образу, оскільки «метатекстуальність указує на авторську позицію в тексті, що може бути виражена різними способами, проте саме вона відбиває авторський погляд, що не збігається з поглядом оповідача або персонажів» [10, с. 160].

Зауважимо, що саме дослідження синтаксису українського модерністського і постмодерністського художнього дискурсу Н. В. Кондратенко спонукає до комунікативно-прагматичного підходу при характеристиці різних елементів чужого мовлення в різностильових текстах.

Оригінальною побудовою щодо способу передачі чужого мовлення вирізняються художні твори і зарубіжних авторів, зокрема Дж. Барнса, який роман «Як усе було» побудував за принципом драматичного твору, де кожен із героїв почергово проголошує монологи, які нагадують «обмін розлогими повідомленнями між багатьма

користувачами». Детально творчість цього автора проаналізувала Т. В. Кушнірова, водночас звернувши увагу на нестандартну письменницьку манеру щодо вираження наратива [12, с. 11–17].

Комунікативна лінгвістика, будучи спрямованою на вивчення процесів спілкування людей із використанням живої природної мови, а також з урахуванням усіх наявних складників комунікації (фізичних, фізіологічних, психологічних, соціальних, контекстних, ситуативних та ін.), посідає чільне місце в процесі дослідження дискурсів. Саме закономірності породження та сприйняття мовлення в певних комунікативних умовах тісно переплетені із вибором певних форм уведення чужого мовлення в контекст. Усі форми вираження чужого мовлення реалізуються у вигляді різних синтаксичних конструкцій, тому поряд із комунікативним аспектом серед мовознавців викликає зацікавлення і структура різних типів мовлення.

Так, Н. М. Дзюбак з'ясувала семантичні правила формування структури діалогів (полілогів), монологічного мовлення, що відображають не лише денотативну ситуацію, а й контекст самого повідомлення, та виявила структурно-комунікативні ознаки неповного речення, яке найчастіше репрезентує живе мовлення. Зокрема, на думку автора, «у монологічному мовленні неповнота синтаксичних одиниць служить засобом поєднання окремих речень у складному синтаксичному цілому..., забезпечує єдність думки, виконує дейктичну функцію і відзначається стилістичною вмотивованістю» [5, с. 10].

Проводячи системний аналіз семантико-синтаксичної та комунікативної організації простого речення в діалогічному мовленні на прикладі художніх творів (прози, драматургії) українських письменників XIX–XX ст., Н. П. Щербачук робить певні порівняльні висновки щодо лінгвістичної природи монологу і діалогу. Так, на думку автора, якщо синтаксично неповні діалогічні структури є повноцінними одиницями, що виконують інформативну функцію, то відсутність ключового слова в монологічному мовленні може порушувати граматичність і комунікативність будови [19, с. 13]. Якщо діалогічна репліка може містити лише одну синтаксему, необхідну для розуміння ситуації, то монолог для виконання комунікативного завдання повинен становити певний мікротекст [19, с. 15]. Відповідно, якщо діалогам притаманне постійне використання звертань, то в монологічному мовленні швидше знайдемо звертання до самого себе, апелювання до власних думок і переживань.

У праці Ю. І. Калашника основну увагу зосереджено на синтаксичній організації монологічного мовлення оповідача в повісті М. Вінграновського «У глибині дощів». Зокрема, автор характеризує особливості реалізації різних типів монологу (розповіді, опису, спогадів, роздумів), робить акцент на стилістичних фігурах (ампліфікації, антитезі, градації, парцеляції тощо), використаних у власне монологах та внутрішніх монологах, доходить до висновку, що вивчення синтаксичної побудови художніх текстів дає змогу глибше розкрити характерні риси письменницького ідіостилу [8, с. 40–43].

Досліджуючи функціонування питальних речень в монологічно-діалогічному мовленні, О. Жаровська звернула увагу, що такі конструкції в монологічному мовленні кількісно обмежені, бо реципієнт у внутрішньому мовленні тільки подекуди використовує синтаксичну питальну конструкцію, таким чином «частково динамізуючи монологічний писемний текст чи уривок усного мовлення» [6, с. 99].

Аналіз синтаксичних особливосте вираження об'єкта в діалогічному та монологічному мовленні, проведений Я. Андрейко, засвідчив, що в монологічному мовленні вибір засобів відношення ідентифікації зумовлений ідіостилем автора.

Оскільки монолог передбачає пасивного реципієнта, то для такого тексту письменники послуговуються складними й ускладненими реченнями, тоді як комунікативний акт між двома і більше мовцями будується за допомогою різнотипних простих конструкцій (неповних, незакінчених, усічених тощо) [1, с. 57–60].

Зазначимо, що в дослідженні науковець як монолог кваліфікує увесь текст автора, тоді як невласне пряме мовлення позиціонує як діалогічне [1, с. 58]. Хоча, на нашу думку, внутрішній монолог – це таки елемент мовлення однієї особи, незважаючи на його побудову у вигляді «питання – відповідь», оскільки тут опозиція «адресант – адресат» існує в свідомості однієї особи, тобто відбувається виключно внутрішня нарація. Це як своєрідний «лінгвістичний прийом, що служить для літературно-художнього зображення внутрішніх переживань описуваної особи і дозволяє замінити опис реальних подій передаванням породжених цими подіями думок, вражень тощо, оформлених у внутрішньому мовленні дійової особи» [2, с. 239].

Внутрішньому монологу як засобу вираження екзистенції суб'єкта приділила увагу М. Дем'янюк, зауваживши, що «дія внутрішнього монологу, зазвичай, спрямована на вживання читача у відповідний художній образ», а його значення «підкреслюється дискурсивним полем» [4, с. 186]. Науковець зосереджує увагу на літературознавчому аспекті функціонування монологів у творчості І. Буніна, акцентує увагу на ролі невласне прямого мовлення.

В. Л. Крищук схарактеризувала функції монологічного мовлення в листах П. Богацького та Ю. Шевельова, виокремивши інформативну, ритуально-культурну, експресивну (емоційно-виразну), метакомунікативну, впливову і дидактичну. Водночас автор зауважила, що «на психологічному рівні монологічне мовлення спирається на мислення, логічно послідовний виклад думки з усвідомленням писемної мовленнєвої дії, який спрямований на результат» [11, с. 107].

Специфіка епістолярного мовлення дозволяє коригувати власну думку, доповнювати, змінювати (і про це не буде відомо адресату), апелювати й очікувати результату, тоді як інші види монологу вже позбавлені таких можливостей.

Класичним зразком реалізації монологічного, діалогічного та полілогічного мовлення є драматургійний дискурс. Різні форми комунікації в цих текстах неодноразово ставали об'єктом вивчення для таких науковців, як А. Й. Багмут, П. С. Дудик, Д. Х. Баранник, Н. М. Сафонова, Н. О. Слюсар та ін.

Проте якщо в ранній драматургії монологи посідали чільне місце у структурі тексту, то в сучасних драмах, як стверджують дослідники, «пряма мова набула більш однорідного вигляду завдяки явній редукції ролі монологу... Кількісно незначні й структурно нетипові, сучасні монологи слабко відбивають нові тенденції мови й стилю драматургії» [14, с. 12]. Поряд із характеристикою діалогічного та полілогічного мовлення драми Н. М. Сафонова зазначає, що «з-поміж традиційних ознак класичного драматургічного монологу слід виділити: розгортання єдиної тематичної лінії, відсутність реципієнта, плавність, послідовність і логічна стрункість розгортання думки, стилістична нормативність. Аналізований матеріал дозволяє констатувати, що репліки поширеної будови не містять єдиного тематичного розвитку; мають, як правило, конкретного суб'єкта сприйняття; хід думок порушується самоперебивами, перепитуваннями, відповідями – так званими ознаками реплікування; тяжіють до розмовного мовлення в синтаксисі і в доборі лексичних одиниць» [14, с. 5]. Поряд із структурними особливостями автор запропонувала статусні характеристики монологічного мовлення в драматургічному творі, узагальнивши на основі низки словників дефініції понять 'монологічне мовлення', драматургічний монолог'.

Мова драматургії І. К. Карпенка-Карого, М. Л. Кропивницького та М. П. Старицького з погляду організації її мовно-композиційних складників – діалогів, монологів та засобів інфраструктури речення – стала об'єктом вивчення Н. О. Слюсар, яка, характеризуючи монолог у текстовій структурі, звернула увагу на загальні структурно-функціональні особливості монологічної форми мовлення, описала монолог як складник власне текстової (діалогічної) частини драматичного твору (монолог дійової особи), визначила функціональну типологію монологів дійової особи, описала авторський монолог (ремарку) та синтаксис речення в монологічних масивах драматичного твору [17, с. 7]. Науковець також зазначає, що «монолог у драмі становить незначну частину тексту і існує у двох функціональних формах: монолог як розгорнута репліка персонажа (такий монолог перебуває в контурі загальної діалогічної композиції твору) і монолог авторський. Авторський монолог присутній у драмі лише у вигляді ремарок, тобто є маргінальним мовним фактом» [17, с. 9]. Водночас, трактуючи авторські ремарки як монолог, Н. О. Слюсар запропонувала їхню класифікацію: «пейзажно-інтер'єрні (описи природи, навколишнього середовища або приміщення, в якому відбуватиметься дія), коментувальні (вказують на фізичну, мовленнєву поведінку або емоційний стан персонажа на сцені) та інтродуктивні (...перелік дійових осіб на початку тексту драматичного твору) [17, с. 9].

Отже, більшість енциклопедичних джерел приблизно однаково трактують поняття 'монолог', розмежовуючи звичайний монолог як «досить тривале висловлювання однієї особи, звернене до самої себе або до слухачів» та драматичний монолог – «частина драматичного твору, що є таким висловлюванням якої-небудь дійової особи [16, с. 561].

Аналіз низки праць дозволяє говорити про певні диференційні ознаки монологу: 1) за розміром – це значні відрізки тексту, структурно і змістово пов'язані між собою, які мають індивідуальну композиційну та складну синтаксичну побудову, відносну смислову завершеність, широкий тематичний зміст; 2) за жанрами – художній монолог, ораторське мовлення, побутова розповідь, де можна виокремлювати внутрішньожанрові різновиди (авторське і пряме мовлення персонажів, наукову доповідь, наукову лекцію, релігійну проповідь, агітаційні виступи, публічні промови, звіти, побутові розповіді, статті, листування); 3) за функціонально-комунікативним спрямуванням (монолог авторський, внутрішній, ліричний, драматичний, навіювальний (або агітаційний), розповідний (повідомлювальний)); 4) наявність певних стилістично-синтаксичних особливостей (повні / неповні / незакінчені речення, синтаксичні способи їх поєднання; діалогізованість – наявність звертань, риторичних питань; стилістичні фігури – парцеляція, градація ампліфікація тощо; взаємодія елементів розмовної та книжної мови); 5) у психологічному плані – це здебільшого організований, підготовлений вид усного мовлення, який із метою вплинути на реципієнта, передати інформацію або переконати в чомусь вимагає мисленнєвої послідовності, чіткості, уваги, зосередженості на змісті повідомлюваного, вибору певної форми мовлення і відповідних комунікативних засобів. Крім того, монолог може бути персональним і надперсональним (терміни О. О. Селіванової [15, с. 648–649]).

Оскільки сучасні лінгвістичні розвідки переважно є дискурсивно орієнтованими, особливо при дослідженні художнього тексту, то й значна увага приділяється питанню взаємодії автора і реципієнта (читача / слухача), яка відбувається з допомогою різних форм передачі чужого мовлення, зокрема монологів.

Перспективу дослідження вбачаємо в комунікативно-прагматичній та психологічній характеристиці форм внутрішнього монологу як засобу відтворення психічного стану персонажа в різностильових текстах.

Література

1. Андрейко Я. В. Засоби виокремлення об'єкта в художньому тексті. *Лінгвістичні дослідження*. Харків. 2018. Вип. 48. С. 55–61.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. М : Едиториал УРСС, 2004. 571 с.
3. Бехта І. А. Лінгвокогнітивна реалізація прагматики адресата в англійській прозі. *Вісник Сумського державного університету. Серія Філологічні науки*. Суми. 2005. № 5 (77). С. 21–27. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/.../16.doc>.
4. Дем'янюк М. Внутрішній монолог як засіб вираження екзистенції суб'єкта в оповіданні І. Буніна «Захар Воробйов». *Волинь – Житомирищина*. 2002. № 9. С. 186–191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg_2002_9_41.
5. Дзюбак Н. М. Структурно-комунікативні ознаки неповноти речення : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. К., 1999. 20 с.
6. Жаровська О. Питальні речення в діалогічному та монологічному мовленні. *Інформаційні технології в освіті*. 2010. № 11. С. 99–106. URL: http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/1467 14.04.2019.
7. Загнітко А. П. Сучасні лінгвістичні теорії : монографія. Донецьк: ДонНУ, 2007. 219 с.
8. Калашник Ю. І. Особливості стилістичного синтаксису повісті Миколи Вінграновського «У глибині дощів». *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Філологія*. 2015. Вип. 73. С. 40–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2015_73_12.
9. Кардаш Л. В. Специфіка монологічного мовлення: психологічний та лінгвістичний аспекти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Вип. 57. С. 54–58.
10. Кондратенко Н. В. Оповідне мовлення в художньому дискурсі: наратор та метаавтор. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2013. Вип. 34. С. 158–162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2013_34_45.
11. Кришук Валентина. Функції монологічного мовлення в епістолярному жанрі. *Філологічний дискурс*. 2018. Вип. 7. С. 100–109.
12. Кушнірова Т. Наративні техніки в художній прозі Джуліана Барнса (на матеріалі романів «Як усе було» і «Кохання і таке інше»). *Філологічні науки*. 2017. № 25. С. 11–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fil_Nauk_2017_25_4.
13. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. М. : Советская энциклопедия, 1990. 685 с.
14. Сафонова Н. М. Суб'єктивна модальність у діалозі та полілозі сучасної української драми (семантика та прагматика) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Донецьк, 2006. 20 с.
15. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Черкаси, 2017. 890 с.
16. Словник української мови / відп. ред. В. В. Жайворонок. К. : ВЦ «Просвіта», 2016. 1320 с.

17. Слюсар Н. О. Структурно-функціональні особливості драматургічних текстів : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 2004. 15 с.
18. Українська мова. Енциклопедія. К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
19. Щербачук Н. П. Семантико-синтаксична структура простого речення у діалогічному мовленні : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Рівне, 2006. 20 с.
20. Якубинский Л. П. Избранные работы: Язык и его функционирование. М., 1986. 208 с.

References

1. Andrejko, Ya. V. (2018), *Means of distinguishing an object in artistic text* [*Zasoby vyokremlennya ob'yekta v khudozhnomu teksti*], *Lingvistychni doslidzhennya*, Kharkiv, Vyp. 48, pp. 55–61.
2. Ahmanova, O. S. (2004), *Dictionary of linguistic terms* [*Slovar lingvisticheskikh terminov*], Editorial URSS, Moskva, 571 p.
3. Bekhta, I. A. (2005), *Linguocognitive implementation of the recipient's pragmatics in English-language prose* [*Lingvokognityvna realizaciya pragmatyky adresata v anglomovnij prozi*], *Visnyk Sumskogo derzhavnogo universytetu, Seriya Filologichni nauky*, Sumy, № 5 (77), pp. 21–27, URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/.../16.doc>.
4. Demyanyuk, M. (2002), *Internal monologue as a means of expressing the subject's existence in the story of I. Bunin «Zakhar Vorobiev»* [*Vnutrishnij monolog yak zasib vyrzhennya ekzystencyi sub'yekta v opovidanni I. Bunina «Zaxar Vorobjov»*], *Volyn' – Zhytomyrshhyna*, № 9, pp. 186–191, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg_2002_9_41.
5. Dzyubak, N. M. (1999), *Structural and communicative signs incomplete sentence: Author's thesis* [*Strukturno-komunikatyvni oznaky nepovnoty rechennya: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk*], Kyiv, 20 p.
6. Zharovska, O. (2010), *Native sentences in dialogical and monologue speech* [*Pytalni rechennya v dialogichnomu ta monologichnomu movlenni*], *Informacijni texnologiyi v osviti*, № 11, pp. 99–106, URL: http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/1467 14.04.2019.
7. Zagnitko, A. P. (2007), *Modern linguistic theories: monograph* [*Suchasni lingvistychni teoriyi : monografiya*], DonNU, Doneczk, 219 p.
8. Kalashnyk, Yu. I. (2015), *Features of stylistic syntax of the story of Nikolai Vigrinovskyy «In the depths of the rain»* [*Osoblyvosti stylistychnogo syntaksysu povisti Mykoly Vingranovskogo «U glybyni doshhiv»*], *Visnyk Kharkivskogo nacionalnogo universytetu imeni V. N. Karazina, Seriya: Filologiya*, Vyp. 73, pp. 40–43, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2015_73_12.
9. Kardash, L. V. (2015), *Specificity of monologue speech: psychological and linguistic aspects* [*Specyfika monologichnogo movlennya: psykhologichnyj ta lingvistychnyj aspekty*], *Naukovi zapysky Nacionalnogo universytetu «Ostrozka akademiya», Seriya «Filologichna»*, Vyp. 57, pp. 54–58.
10. Kondratenko, N. V. (2013), *Relevant speech in artistic discourse: a narrator and a meta-author* [*Opovidne movlennya v khudozhnomu dyskursi: narator ta metaavtor*], *Naukovi praci Kamyanecz-Podilskogo nacionalnogo universytetu imeni Ivana Ogiyenka, Filologichni nauky*, Vyp. 34, pp. 158–162, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2013_34_45.
11. Kryshhuk, Valentyna (2018), *Functions of monologic speech in the epistolary genre* [*Funkciyi monologichnogo movlennya v epistolyarnomu zhanri*], *Filologichnyj dyskurs*, Vyp. 7, pp. 100–109.

12. Kushnirova, T. (2017), *Narrative techniques in the artistic prose of Julian Barnes (based on the novels «How was everything» and «Love and so on»)* [*Naratyvni tekhniki v khudozhnij prozi Dzhuliana Barnsa (na materiali romaniv «Yak use bulo» i «Kokhannya i take inshe»)*], *Filologichni nauky*, № 25, pp. 11–17, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fil_Nauk_2017_25_4.

13. (1990), *Linguistic Encyclopedic Dictionary* [*Lingvisticheskiy jenciklopedicheskiy slovar*], Sovetskaya jenciklopediya, Moskva, 685 p.

14. Safonova, N. M. (2006), *Subjective modality in dialogue and polylogue of contemporary Ukrainian drama (semantics and pragmatics): Author's thesis* [*Subyektivna modalnist u dialozi ta polilozi suchasnoyi ukrayinskoyi dramy (semantyka ta pragmatyka): avtoref. dys. ... kand. filol. nauk*], Doneczk, 20 p.

15. Selivanova, O. O. (2017), *Modern Linguistics: Directions and Problems: Tutorial* [*Suchasna lingvistyka: napryamy ta problemy: pidruchnyk*], Cherkasy, 890 p.

16. (2016), *Dictionary of the Ukrainian language* [*Slovnnyk ukrayinskoyi movy*], V CZ «Prosvita», Kyiv, 1320 p.

17. Slyusar, N. O. (2004), *Structural and functional features of dramatic texts: Author's thesis* [*Strukturno-funkcionalni osoblyvosti dramaturgijnykh tekstiv: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk*], Dnipropetrovsk, 15 p.

18. (2004), *Ukrainian language. Encyclopaedia* [*Ukrayinska mova. Encyklopediya*], Vyd-vo «Ukrayinska encyklopediya» im. M. P. Bazhana, Kyiv, 824 p.

19. Shherbachuk, N. P. (2006), *Semantic-syntactic structure of simple sentence in dialogical speech: Author's thesis* [*Semantyko-syntaksychna struktura prostogo rechennya u dialogichnomu movlenni: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk*], Rivne, 20 p.

20. Jakubinskij, L. P. (1986), *Selected Works: Language and its functioning* [*Izbrannye raboty: Jazyk i ego funkcionirovanie*], Moskva, 208 p.

Н. М. Торчинская,

*Хмельницкий национальный университет,
кафедра славянской филологии*

МОНОЛОГ КАК ОБЪЕКТ ИССЛЕДОВАНИЯ СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКИ

Статья посвящена анализу научных исследований, предметом рассмотрения которых прямо или косвенно стал монолог как разновидность чужой речи в структуре текстов разных стилей; особенное внимание обращено на дефиниции и дифференциальные признаки монолога.

Ключевые слова: коммуникативный акт, чужую речь, монолог, дискурс, дефиниция.

N. M. Torchynska,

*Khmelnytsky National University,
Department of the Slavic Philology*

MONOLOGUE AS AN OBJECT OF STUDYING MODERN LINGUISTICS

Monologue is a one-vector type of communication, it does not require a communicative reaction of the listener / reader. It's the most extensive and logically organized message, it arouse interest as an object of study, as it's in all styles of speech. Despite the uniqueness and

originality of every person's speech, the syntactic organization of all expressions remains constant, based on a number of worked out forms of implementation, including monologues, dialogues, direct and indirect speech, internal speech, citation, etc. The object of our interest is the verbalization of someone else's speech in the functional-stylistic spheres of contemporary Ukrainian discourse. The subject of the article is a monologue with somewhat ambiguous interpretation in scientific sources. In order to summarize the linguistic experience and outline the prospects for further research in the field of representology, we set the task to analyze the works of modern scientists, find out the main directions and results of their research, summarize definitions and highlight the differential features of the monologue.

Scientists mostly focused on the functioning of monologues in artistic, dramatic and epistolary speech. They argue that most of them resemble an internal dialogue, that is a dialogical monologue, which primarily causes certain emotions directly to the speaker.

Analysis of a number of works allows us to talk about certain differential features of the monologue, where the communicative-pragmatic, syntactic and psychological aspects of constructing monologues are key features. All forms of expression of someone else's speech are realized in the form of syntactic constructions, therefore the structure of different types of speech causes interest along with the communicative aspect.

Communicative-pragmatic and psychological characteristics of the forms of the internal monologue in different-style texts are promising for research.

Key words: communicative act, someone else's speech, monologue, discourse, definition.